

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

MOPHATO 12

SETSWANA PUOTLALELETSO YA NTLHA (FAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

NGWANAITSEELE 2014

MEMORANTAMO

MADUO: 70

Memorantamo o, o na le ditsebe di le 9.

KAEDI YA GO TSHWAYA

- Motlhatlhojwa o tshwanetse go araba dikarolo di le PEDI mo setlhaweng se le sengwe.
- Fa motlhatlhojwa a neetse dikarabo di le pedi, go tshwaiwe ya ntlha ya bobedi e **ikgatholosiwe** le fa e nepagetse.
- Fa dinomoro tsa dikarabo di sa kwalwa sentle, memorantamo o tshwanetse go latelwa.
- Fa phoso ya mopeleto e fetola bokao, se e abele maduo. Fa phoso ya mopeleto e sa fetole bokao e abele maduo.
- Fa motlhatlhojwa a sa dirisa ditsejwana fa a nopolis, **se mo time maduo**.
- Se abele EE/NNYAYA kgotsa TUMELO/KGANETSO maduo. Lebaka/Tshegetso ke tsona fela tse di tshwanetseng go tsewa tsia.
- Se abele NNETE/FOSAGETSE kgotsa NTLHA/KAKANYO maduo. Lebaka/tshegetso ke tsona fela tse di tshwanetseng go tsewa tsia.

KAROLO YA A: PADI**POTSO 1: MORABARABA – SJ Lebethe**

1.1	1.1.1	Ke baratani.	(1)
	1.1.2	Madibeng.	(1)
	1.1.3	O ne a itumelela lerato la bona. E ne e re fa Ntshimane a etile, mmaagwe Morwesi a ba neye sebaka ka go tsamaya/Mmaagwe Morwesi o ne a mo dumedisa ka boitumelo fa a etile.	(3)
	1.1.4	Makgarebe a bona e ne e le ditsala.	(2)
	1.1.5	Bo dirile gore lerato la bona le reketle/Ba omane/ba lwane.	(2)
	1.1.6	Gore a mo kgatlhegele le go ratana le ena.	(2)
	1.1.7	O kaya gore o mo dingwageng tsa gore a ka fiwa tšhono ya go dira dilo tsa bogolo ka phuthologo, sekai, go ratana.	(2)
	1.1.8	'Mpolelele gore Morwesi fa a ka itse gore o ne o ile toropong le Ntshetsana o tla reng.'	(2)
	1.1.9	E le motho yo o se nang boikanyego mo leratong.	(2)
	1.1.10	O ne a rata go ba tshegisa.
O ne a rata go ba thusa ka sengwe le sengwe se o neng a se kgona.
O ne a amogela mongwe le mongwe jaaka a ntse.
(Di le pedi fela).	(2)
	1.1.11	A/Lakasanta	(1)
	1.1.12	C/Naome	(1)
1.2	1.2.1	Peter	(1)
	1.2.2	O ba laleditse go tla go ijesa monate/Go reetsa mmino.	(2)
	1.2.3	Bontle	(1)
	1.2.4	Ke go bona Mpute a ijesa monate ka tsela e e neng e sa mo kgatlhe.	(2)
	1.2.5	Ba ne ba ratana mo sephiring. Ka ntlha ya gore ba batla kwa ba ka itshubelang bakapelo ba bona gona.	(2)

1.2.6	Nnyaya, ga go a siama go tseela tsala ya gago mokapelo. Ee, lerato ke lerato ga le na melelwane.	(2)
1.2.7	Ga a ditlhong – O batla go ja Morwesi direthe ka go batla go ratana le Ntshimane.	(2)
1.2.8	D/Khwadubeng	(1)
1.2.9	C/Mmakgosi	(1)
		[35]

POTSO 2: BOGOSI KUPE – DPS MONYAISE

2.1	2.1.1	Obakeng le Modimoeng.	(2)
	2.1.2	Ke rre le ngwana wa gagwe.	(1)
	2.1.3	<ul style="list-style-type: none"> - Loso lwa ga Oshupile le pateleditse Obakeng go ya go reka mekodue kwa fantising. - Modimoeng o kopane le Obakeng a gapa dikgomo tsa mmuso mme a mo thusa go di gapa. 	(2)
	2.1.4	Obakeng ga a itse gore Modimoeng ke mang mme o tsamaya le ene kwa dikgageng.	(2)
	2.1.5	<ul style="list-style-type: none"> - O ne a se na ba gaabo. - Batho ba ne ba sa mo tseye sentle ka ntlha ya tshobotsi ya gagwe/o ne a tshwanologile. 	(1)
	2.1.6	Ke ntlha. Ga a ka a kgona go nyalwa ke monna yo a mo itlhophetseng. (Dikarabo tsa batlhatalhojwa di elwe tlhoko).	(2)
	2.1.7	Magogong	(1)
	2.1.8	Ee. O ne a itumetse gore ga a ka ke a tlhola a bidiwa lefetwa. Nnyaya. O ne a sa itumela gonne o ne a rata Modimoeng.	(2)
	2.1.9	Sajene Botipe.	(1)
	2.1.10	Nna le bontsalake e ne e le sa ntšwa le phiri.	(1)
	2.1.11	C/Metsing	(1)
	2.1.12	B/Mokoro	(1)
2.2	2.2.1	Motlhoiwa	(1)
	2.2.2	Tukisang	(1)

2.2.3	Tukisang o buile maaka ka Obakeng kwa kgotla mme a atlholwa ka namane.
Kgosi e ntsha barongwa gore ba ye go tsaya namane mme ga ba boe.	(2)
(2)
2.2.4	Ba ne ba sa batle gore kgotla e tseye namane ya bona.	(2)
2.2.5	Ba bolailwe ke bana ba ga Tukisang.	(1)
2.2.6	Nnyaya. E ne e le kwa godimo thata.
Ee. Gonne o ne a buile maaka ka setlogolo ntswa se sa dira sepe.	(2)
2.2.7	Tukisang o itatlhela mo molelong a akanya gore bana ba gagwe ba sule.	(2)
2.2.8	C/Babedi	(1)
2.2.9	D/Obakeng	(1)

PALOGOTLHE YA KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: TERAMA

MOLATSWANA WA GAETSHO – DMG Sekeleko

POTSO 3

Bo tla sa jang – C Modise

3.1	3.1.1	Phofu	(1)
	3.1.2	Gore monna wa gagwe o na le lekgarebe/O na le nyatsi/bonyatsi.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa di elwe tlhoko).	(2)
	3.1.3	Kakanyo. Phofu le lekgarebe la gagwe ba ne ba notletse dikamore
tsotlhе ntle le e Kgomotso a neng a le mo go yona.	(2)
	3.1.4	Yo o ratang setso – Ga a ka a amogela Kgomotso ka gore o ne a
na le motse wa gagwe (A nyetswe).
Yo o bogale – O ne a galefela Kgomotso fa a ne a tlisitse mathata
kwa gae.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa di elwe tlhoko).	(2)
	3.1.5	Phofu o sule mo kotsing ya sejanaga.	(2)
	3.1.6	Nnyaya, go ya ka setso o tshwanetse go kopa thuso kwa gaabo
Phofu.
Ee, Kgomotso o ne a tlhoka thuso ya batsadi ba gagwe.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa di elwe tlhoko)	(2)

3.1.7	Go tlogelwa ka lesea le a le imileng.	(2)
3.1.8	A/Malomaagwe	(1)
3.1.9	C/Lephodisa	(1)
3.2	3.2.1 Selebaleng	(1)
	3.2.2 Go bega loso lwa ga Phofu.	(2)
	3.2.3 Ba notletse diphaposi gore Kgomotso a se kgone go tsena mo go tsona/Phofu o tsere Selebaleng a mo isa kwa gaabo go ya go ipaakanyetsa loeto/Phofu o ne a ya go tshela sejanaga leokwane.	(2)
	3.2.4 Ba ya kwa hoteleng le kwa dijong.	(1)
	3.2.5 Phofu o bone kotsi ya sejanaga fa a tswa go tshela leokwane.	(2)
	3.2.6 O ka bo a biditse bagolo go sekaseka kgang e/A kopa thuso kwa badirediloagong.	(2)
	3.2.7 O nna le Phofu le lekgarebe la gagwe mo ntlong e le nngwe.
Monna wa gagwe o a mo sotla fela ga a mo tlhale.	(2)
	3.2.8 O ne a ile mabentleleng.	(1)
	3.2.9 O ne a sa itse gore o tla simolola kgang kae.	(1)
	3.2.10 A/bosupa	(1)
	3.2.11 C/lorato	(1)
- [35]**

PALOGOTLHE YA KAROLO YA B: **35**

KAROLO YA C: DIKGANGKHUTSHWE

NGATANA YA LEHUMO – KM Mbonani le ba bangwe

POTSO 4

Lenyalo ke kgetse ya lesogodi – MI Siko

4.1	4.1.1 Lebogang	(1)
	4.1.2 Kwa gaabo Lebogang.	(1)
	4.1.3 Ke go ya go bolelela Lebogang gore ba kgaogane.	(2)
	4.1.4 Morwesi	(1)

- 4.1.5 E ne e le gore Morwesi ke motho wa maemo a a tshwanetseng Mokgethi. (2)
- 4.1.6 O ne a le maitseo – E ne ya re mmaagwe a mo tseela ditshwetso ga a ka a ganana le ena. (2)
O ne a le bonolo – Fa Morwesi a mo sotla ga a mo lwantshe. (Dikarabo tsa bathhatlhojwa di elwe tlhoko) (2)
- 4.1.7 O ne a batla gore Lebogang a tile mathata a go thulana le mmaagwe (Mokgethi). (Dikarabo tsa bathhatlhojwa di elwe tlhoko). (2)
- 4.1.8 Nnyaya, gonne pelo e ja serati.
Ee, ka dinako dingwe batsadi ba na le ponelopele ya botshelo, mme ba ka go tlhophela motho yo o siameng. (Dikarabo tsa bathhatlhojwa di elwe tlhoko) (2)
- 4.1.9 Ke mmaagwe Mokgethi ka go mo pateletsa go tlogelana le Lebogang./Ke ena ka sebele ka go dumela go tlogela Lebogang a ntse a mo rata./Ke Morwesi ka go amogela go nyalana le Mokgethi ntswa a sa mo rate le go mo tlotla. (3)

Moepalemena o a bo a le ikepela – BM Dithhokwe

- 4.2 4.2.1 Kerileng (1)
- 4.2.2 Kerileng o ne a mo tlhanogetse/sotla. (2)
- 4.2.3 Mmalenoko o ne a sa tshola badiri sentle. (2)
Mmalenoko o ne a thuba lenyalo la ga Kerileng. (2)
- 4.2.4 Nnyaya, O ne a mo thubela lenyalo/o ne a sa mo agise. (Dikarabo tsa bathhatlhojwa di elwe tlhoko) (2)
- 4.2.5 - O ne a le botho/pelontle – O ne a sa rate badiri ba gagwe ba tsholwa makgwakgwa. (2)
- O ne a le boikobo – a sa rate ntwa. (Dikarabo tsa bathhatlhojwa di elwe tlhoko) (2)
- 4.2.6 Lorato (2)
- 4.2.7 B/Nakalatholo (1)
- 4.2.8 D/Mmalenoko (1)

[35]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA C: **35**

KAROLO YA D: POKO**Maboko a Setswana – MK Mothoagae (Morulaganyi)****POTSO 5****Ke go tsenya phatsimane – GK Setou**

5.1	5.1.1	'Tsatsi'	(1)
	5.1.2	Go nyala.	(1)
	5.1.3	Poeletsomodumo ya tumammogo 'ts'/Tlogelo.	(2)
	5.1.4	Tthatlagano ya mafoko/mela, 'Bontle ba gago'/Pheteletso.	(2)
	5.1.5	Ke go gatelela bokao.	(2)
	5.1.6	A boitumelo. Ka ntlha ya gore go buiwa ka go itumedisiwa ke lenyalo.	(2)
	5.1.7	Go kaya gore ga se fela Sefike a kopa magadi a mantsi jaana.	(2)
	5.1.8	Bontle ba gago bo ka eledisa difofu pono/
Bontle ba gago bo ka fetola segopa sa makau dimumu
Pelo e a fufula fa a nagana go go naya matlaafuduga.	(2)
	5.1.9	Palamonwana e ke go e tsenyang e e intumedise.	(2)
	5.1.10	A/Lenyalo	(1)

Bosiela – LD Raditladi

5.2	5.2.1	Mothofatso	(2)
	5.2.2	Bo tsena le fa ntlo e ageletswe.	(2)
	5.2.3	Kutlobotlhoko. Bosiela bo a senya e bile bo tlisa kutlobotlhoko mo bathong.	(2)
	5.2.4	- O tla bo sega ka thipa.
- O tla bo latlhela mo ditaung.	(1)
(1)
	5.2.5	O batla go fedisa bosiela.	(2)
	5.2.6	Segompieno	(1)

5.2.7	Aabb	(2)
5.2.8	Ke ka gonne e le selo sa tlholego.	(2)
5.2.9	Ke bo lathha jaaka mokgatha wa kobo.	(2)
5.2.10	D/Leselamotlhaka	(1) [35]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA D: 35
PALOGOTLHE: 70